

เรื่องเด่น ประเด็นร้อน

เจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงผู้คนและผูกโยงกับวิถีชีวิตคนไทยริมน้ำในหลายมิติ การพัฒนาทำให้เมืองขยายตัว เจ้าพระยาจึงได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาควบคุมได้ยากเพราะของเสียจากกิจกรรมของมนุษย์ สิ่งปลูกสร้างที่รูกล้ำเข้าไปในแม่น้ำที่ยังแก้ไม่จบ ไม่นับรวมการควบคุมผลกระทบจากน้ำท่วมพื้นที่เมืองในช่วงน้ำหลากแนวคิดของรัฐบาลชุดปัจจุบันจึงอยากเห็นแม่น้ำเจ้าพระยาที่สะอาด สามารถเป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของเมืองอย่างเป็นระเบียบ การปรับปรุงพื้นที่ ศรมแม่น้ำ

การปรับปรุงพื้นที่เลียบบแม่น้ำเจ้าพระยา

เจ้าพระยาจึงกลายเป็นแนวคิดที่หวังให้เป็นนวัตกรรมด้านนโยบายการพัฒนาเมืองครั้งสำคัญ

รัฐบาลประกาศแนวคิดและกำหนดเป็นกรอบนโยบายไว้ตั้งแต่ปี 2558 อยากให้พื้นที่ริมน้ำเจ้าพระยาได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้มีความเป็นระเบียบ สามารถใช้พื้นที่พักผ่อนของประชาชน สร้างพื้นที่ให้ผู้ซึ่งไม่ได้อยู่อาศัยริมแม่น้ำสามารถเข้าถึงความงามของเจ้าพระยาได้ และมองไปถึงการใช้ประโยชน์จากภูมิทัศน์ที่จะปรับปรุงใหม่ให้สามารถสนับสนุนการป้องกันน้ำท่วม ระยะทางที่กำหนดครอบคลุมไว้ยาวถึง 57 กิโลเมตรจากทิศเหนือจรดทิศใต้ของกรุงเทพฯ ด้วยงบประมาณกว่า 14,000 ล้านบาท

โครงการขนาดใหญ่แบบนี้ เมื่อรัฐบาลแถลงในช่วงต้น ความจริงที่ต้องยอมรับกันคือ มันยังเป็นเพียงแนวคิดย่อมไม่มีรายละเอียด ยังไม่ได้ตกผลึกว่าจะต้องหรือควรออกแบบอย่างไรจึงจะมีความเหมาะสม การสื่อสารถึงลักษณะของโครงการที่ลงในรายละเอียดว่าเป็นการสร้างเส้นทางจักรยานที่มีขนาดความกว้าง 19 เมตรตลอดระยะทาง 57 กิโลเมตร ก็ย่อมสร้างความกังวลให้กับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มวัฒนธรรม และกลุ่มสังคม เมื่อผนวกกับภาพการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ในอดีตที่ไม่ใคร่จะสนใจถึงมิติอื่นของการพัฒนา ทำให้

โครงการนี้ได้รับการต่อต้านตั้งแต่เริ่มแรก

อันที่จริงรัฐบาลได้มอบโครงการนี้มาให้กรุงเทพมหานครเป็นผู้ดำเนินการ และการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ก็มีขั้นตอนและกฎหมายรองรับ เพื่อให้มั่นใจว่าการพัฒนาพื้นที่ริมน้ำเพื่อประชาชน จะเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ไม่ได้เข้าไปทำลายวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คน เป็นการพัฒนาที่ส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น ตลอดจนเป็นการมองระยะยาวในการปลูกบ้านแปลงเมืองเพื่อคนรุ่นหลัง

โจทย์ยากของโครงการนี้คือ การพัฒนาพื้นที่ริมน้ำด้วยการคำนึงถึงมิติการพัฒนาที่หลากหลาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สังคม สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ผ่านกระบวนการที่แสดงถึงความเคารพต่อผู้คนริมน้ำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนริมน้ำ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่อาจจะกระทบต่อแม่น้ำเจ้าพระยาจึงเป็นส่วนสำคัญ เป็นกิจกรรมพื้นฐานของโครงการ เพื่อนำความต้องการ ความคาดหวัง ความกังวล ของผู้ที่เกี่ยวข้อง มาเป็นข้อมูลในการออกแบบโครงการให้เหมาะสมกับพื้นที่แต่ละช่วงที่แม่น้ำไหลผ่านในลักษณะของการออกแบบตัดเย็บ ไม่ใช่การออกแบบเหมาโหล

ปัจจุบันโครงการนี้กำลังดำเนินการอยู่ในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชน ในขณะที่เดียวกันนี้ให้ข้อมูลกับประชาชนถึงขั้นตอนการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ 14 กิโลเมตรแรกตั้งแต่สะพานพระราม 7 ลงมาทั้งสองฝากฝั่งของแม่น้ำ หมายความว่า กรุงเทพมหานครเองก็ยังไม่มีความชัดเจนในจุดใดเลย แบบก่อสร้างในแต่ละพื้นที่ยังคงอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน

ช่วงนี้จึงเป็นโอกาสดีของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะได้เข้ามามีส่วนร่วมให้ข้อมูล เสนอความคิดเห็นความต้องการ ตลอดจนมุมมองต่อการออกแบบที่สอดคล้องกับมิติการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ โดยทีมที่ปรึกษาของโครงการที่ได้สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งรับผิดชอบในงานการมีส่วนร่วมของประชาชน งานศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น และงานออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์พื้นที่ทางเดินริมน้ำ มองในมุมมองโครงการนี้จะช่วยปรับมุมมองของเมืองใหม่ ให้เปิดสู่มแม่น้ำ สร้างจุดแห่งใหม่และการกระตุ้นการท่องเที่ยว สนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่เมืองอย่างคุ้มค่า เจกเซนที่มหานครใหญ่ในโลกหลายแห่งที่ได้พัฒนาโครงการทางเดินเลียบบแม่น้ำกลางกรุงจนกลายเป็นที่พื้นที่พักผ่อนที่ได้รับความนิยม

สิ่งที่ประชาชนเคยกังวลไม่ว่าจะเกิดผลกระทบเชิงลบต่อวิถีชุมชน ตลอดจนทางวัฒนธรรม ความปลอดภัยและความสงบของชุมชน ย่อมเกิด

ขึ้นได้ยากหากในขั้นตอนนี้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการเสนอแนวคิด

ข้อมูลที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชน รวมถึงความต้องการอื่นๆ ให้กับทีมที่ปรึกษา เพราะนั่นจะทำให้การออกแบบพื้นที่ทางเดินเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยาที่ผ่านชุมชนต่างๆ เป็นไปตามความต้องการของชุมชนได้มากขึ้น

อยากเห็นทางเลียบบน้ำที่ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับวัดและสถานที่สำคัญ ในจุดที่ทางเดินตัดผ่าน อยากเห็นทางเดินเลียบบน้ำที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน ไม่สร้างความวุ่นวาย แต่ช่วยสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน อยากเห็นทางเดินเลียบบน้ำที่ประชาชนคนไทยทุกคนสามารถเข้าไปสัมผัสบรรยากาศริมน้ำได้ ซึ่งจักรยาน วิ่งออกกำลังกาย

การเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความกังวล แต่ก็ไม่ควรปล่อยให้ความกังวลเป็นอุปสรรค ในการใช้ข้อมูลและกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงบ้านย่านมรดกเพื่อต่อสิ่งเดิม แต่เมื่อเมืองและลูกหลานยังต้องอยู่กับแม่น้ำต่อไป คนเลียบบน้ำจะสร้างสมดุลระหว่างสิ่งเดิมกับสิ่งใหม่อย่างไร

เมื่อมีกระบวนการให้มีส่วนร่วมก็โปรดอย่ารีรอ เพราะเมื่อข้อเสนอถูกนำไปออกแบบ และเมื่อแบบการพัฒนาทางเดินได้รับการยอมรับจากชุมชน ก็ยากที่รัฐบาลและท้องถิ่นอย่างกรุงเทพมหานครจะสามารถดำเนินการไปในทางอื่น